

การ Cover เพลงเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่

การ Cover เพลงคือการเอาเพลงที่มีนักร้องนักแสดงร้องไว้ แล้วเอามาร้องใหม่ ไม่ว่าจะร้องเพลงเดิมเลยหรือจะโดยการดัดแปลงบางส่วนด้วยการดัดแปลงเนื้อร้อง ดัดแปลงทำนองหรือมีการริ้มิกส์ใหม่ ทำให้เพลงดังกล่าวมีคุณสมบัติที่แตกต่างออกไปก็ตาม เป็นสิ่งที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในบรรดานักดนตรีสมัครเล่นทั้งหลาย โดยส่วนใหญ่มักจะนำไปบรรจุลงใน youtube หรือเอาไปลงใน webpage ของตนเอง และในหลายๆ ครั้ง ทำไปเพื่อความเพลิดเพลินของตนเองหรือเพื่อให้กับเพื่อนๆ ได้ฟัง หรือเพื่อว่า วันดีคืนดีจะมีแววมองมาพบแล้วอาจเป็นลู่ทางไปสู่ความสำเร็จในวงการบันเทิงได้ แต่ก็มีบางรายที่นำเพลง cover บรรจุลงแผ่นซีดีหรือสื่อบันทึกเสียงเพื่อขายออกสู่ตลาด ทำให้เกิดคำถามว่า การ cover เพลงเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามกฎหมายหรือไม่

โดยคำกริยาว่า “การ cover เพลง” นั้น เข้าข่ายเป็นการดัดแปลงเพลงของผู้ร้องเดิม โดยการเอานักร้องอีกคนหนึ่งมาร้องแทน หรือเป็นการเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยการร้องในที่สาธารณะหรือออกอากาศ (online) ให้ผู้คนได้รับฟัง ดังนั้น หากไม่คำนึงถึงเหตุผลหรือสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมอื่นๆ แล้ว ก็ต้องถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์งานดนตรีกรรม (เนื้อร้อง ทำนองและเผยแพร่ต่อสาธารณชน) แล้ว เพราะโดยลำพังของมาตรา ๒๗ ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ระบุให้การทำซ้ำหรือการดัดแปลง หรือการเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของสิทธิตามกฎหมาย (มาตรา ๑๕ (๕)) เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งโดยปกติ เจ้าของสิทธิสามารถดำเนินคดีได้แล้ว อย่างไรก็ตาม กฎหมายยังมีข้อยกเว้นสำหรับการใช้งานเพลงในบางโอกาส ซึ่งต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วย

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ มีการบัญญัติข้อยกเว้นให้การกระทำบางประการไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในเรื่องของงานดนตรีกรรมทั้งในส่วนของการดัดแปลง (การนำมาร้องใหม่) และการเผยแพร่ต่อสาธารณชนไว้ เนื่องจากหากเป็นการกระทำที่ไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์ตามปกติของเจ้าของสิทธิ และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของสิทธิเกินสมควร และต้องมิองค์ประกอบเพิ่มเติมด้วยว่า ต้องเป็นการใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือเพื่อประโยชน์ของตนเองและบุคคลอื่นในครอบครัวหรือญาติสนิท ทำให้การ cover เพลงที่เป็นการทำเพื่อส่วนตัวและไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายอาจถือได้ว่าไม่เป็นการกระทำที่ละเมิดลิขสิทธิ์ได้ กล่าวคือไม่มีการนำไปขายหรือหาผลประโยชน์จากงาน cover ดังกล่าว เพราะหากนำไปทำการค้าแล้ว อาจพิจารณาได้ว่า นำไปใช้และมีผลต่อการแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าของสิทธิเพลงเดิมได้

ดังนั้น “การใช้ประโยชน์เพื่อตนเอง” สามารถหมายความถึงการนำเอาเพลงเดิมมาร้องใหม่โดยไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อประโยชน์ของเจ้าของสิทธิ กล่าวคือ การร้องเพลงดังกล่าวต้องไม่ทำให้ผลประโยชน์ทางการค้าของเจ้าของลิขสิทธิ์เดิมเสียหาย หรือไม่กระทบต่อสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของสิทธิเกินควร หากเกิดผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจหรือชื่อเสียงของเจ้าของเพลงเดิม ก็ยังสามารถตีความให้เป็นการละเมิดได้

นอกจากเรื่องของผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นแล้ว พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ยังให้ความคุ้มครองอีกประเภทหนึ่งแก่เจ้าของสิทธิที่เป็นผู้สร้างสรรค์ (ผู้แต่งทำนองและผู้แต่งเนื้อร้องหรือเรียบเรียงเสียงประสาน) คือ สิทธิในการแสดงว่าตนเป็นผู้สร้างสรรค์ และยังให้สิทธิในการห้ามไม่ให้ผู้อื่นบิดเบือน ดัดทอน ดัดแปลงหรือกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดกับผลงาน (เพลง) จนเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ ตลอดระยะเวลาการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น แม้ว่าจะมีข้อยกเว้นแล้วหรือเจ้าของสิทธิ (ซึ่งอาจไม่ใช่ผู้สร้างสรรค์แต่เป็นผู้รับโอนสิทธิ) จะอนุญาตแล้ว แต่ผู้สร้างสรรค์เห็นว่า เป็นการบั่นทอนชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของเขา ผู้สร้างสรรค์อาจดำเนินคดีโดยกล่าวหาว่า เป็นการละเมิดสิทธิได้

เนื่องจากเหตุการณ์ดังที่ได้กล่าวมานี้ยังไม่ได้ถูกนำเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม จึงยังไม่สามารถหาข้อยุติที่สุดจากการพิพาทของศาลยุติธรรมทั้งในประเทศไทยหรือในต่างประเทศได้ ทำให้การตีความบทบัญญัติของกฎหมายไทยในบทความนี้เป็นเพียงความเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้เขียนบทความนี้เท่านั้น ไม่สามารถนำไปเป็นมาตรฐานในการพิจารณาว่าการ cover เพลงโดยทั่วไปทุกๆ กรณีจะไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

โดย นายขจิต สุขุม
ผู้อำนวยการสำนักลิขสิทธิ์
